

лись студентам уроки, проведені кваліфікованими викладачами (Д. Багалій), відвідування занять провідних вітчизняних і зарубіжних професорів (М. Лавровський, В. Харцієв), ознайомлення зі спеціальною педагогічною пресою (М. Максимейко, О. Рославський-Петровський, М. Сумцов) тощо.

Фундаментальність, виваженість підходів педагогів, учених Слобідської України до організації навчально-пізнавальної діяльності зумовлена, як свідчить проведене дослідження, високим рівнем їхнього професіоналізму, прагненням побудувати вищу школу на засадах гуманізму, науковості, наочності, зв'язку з практикою; високою громадянською позицією (створення освіти, яка б не поступалась зарубіжній), а також опорою на наявні педагогічні концепції вітчизняних (Т. Локот, М. Пирогов, П. Редкін, К. Ушинський та ін.) і зарубіжних (Я. Коменський, д-р Фік, Фріман) педагогів.

Висновки. Отже, глибоко усвідомлюючи необхідність організації навчально-пізнавальної діяльності студентів для їхнього розумового і морального розвитку, провідні педагоги і відомі діячі вищої школи досліджуваного періоду визначали сутність зазначеної діяльності, сформулювали умови її ефективності.

Література

1. Багалей Д.И. Опыт истории Харьковского университета : в 2 т. (1802–1815 гг.) / Д.И. Багалей. – Х. : Тип. и литогр. М. Зимбельберга, 1893–1898. – Т. 1 – С. 405–484.
2. Буслаев Ф.И. Мои воспоминания / Ф.И. Буслаев. – М. : Изд-во В.Г. Фон-Бооля, 1897. – 387 с.
3. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: Современное написание : в 4 т. / В.И. Даль. – М. : АСТ, 2003. – Т. 2 (И–О). – С. 1131.
4. Демков М.И. О ходе урока и духе обучения / М.И. Демков // Педагогический сборник. – 1893. – № 8. – С. 141–156.
5. Миропольский С.И. Учебник дидактики / С.И. Миропольский. – СПб. : Тип. Глазунова, 1902. – Вып. I. Общая дидактика – 203 с.
6. Пирогов Н.И. Избранные педагогические сочинения / Н.И. Пирогов ; [сост. введ. ст. В.В. Смирнова ; АПН РСФСР ; Ин-т теории и истории пед-ки]. – М. : Педагогика, 1953. – 752 с.
7. Редкин П.Г. Современные педагогические заметки / П.Г. Редкин // Учитель. – 1863. – Т. III. – № 16. – С. 970–986.
8. Сумцов Н.Ф. Из университетской жизни / Н.Ф. Сумцов // Южный край. – 1909. – 511 с.
9. Ушинский К.Д. Собрание сочинений : в 11 т. / К.Д. Ушинский ; [редкол. А.И. Еголин и др. ; Ин-т теории и истории пед-ки]. – М. ; Л. : АПН РСФСР, 1949. – Т. 10. – 380 с.
10. Юркевич П. Курс общей педагогики с приложениями / П. Юркевич. – М. : Тип. И.Д. Сытина, 1869. – 404 с.

ПЕРЕПЛЬОТЧИКОВ Д.О.

МОДЕЛЬ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЮСШ

У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, Національному плані дій щодо реалізації державної політики у сфері фізичної культури і

спорту, Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007–2011 рр. та інших нормативних документах одним із пріоритетних завдань держави назване збереження та зміцнення стану фізичного й психічного здоров'я дітей і молоді через розвиток дитячо-юнацького спорту. Проте на сьогодні частка дітей та молоді України віком від 6 до 18 років, які регулярно займаються в дитячо-юнацьких спортивних школах, становить лише близько 11,3% [5], що є явно недостатнім. Залученню більшої кількості дітей до занять спортом заважає ряд проблем, першорядною з яких є втрата системою ДЮСШ кваліфікованих адміністративних кадрів. Виходячи з вищесказаного, для подолання кризи в системі дитячо-юнацького спорту постає нагальна потреба в підготовці нового покоління керівників.

Аналіз наукових здобутків у галузі професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту показав, що, незважаючи на велику кількість праць, присвячених окремим аспектам підготовки до управлінської діяльності студентів факультетів фізичного виховання (О.С. Августимова [1], Л.В. Безкоровайна [2], Ю.М. Дубревський [3], А.А. Магрупова [4], С.О. Пронкіна [7], М.В. Прохорова [8] та ін.), вони не створюють необхідного підґрунтя для вироблення технології формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання й спорту до специфічної організаційної діяльності в ДЮСШ.

Метою статті є обґрунтування алгоритму формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ, а також його вираження у відповідній технологічній моделі.

При виконанні поставленого завдання ми спиралися на результати попередніх досліджень, згідно з якими, основою процесу формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ мають стати такі теоретико-методичні умови:

- на загальному рівні: інтенсифікація навчального процесу через удосконалення існуючих дисциплін за рахунок взаємної інтеграції й модульної структуризації їхнього змісту; трансформація змісту навчання, його методів і засобів у контексті професійної діяльності в ДЮСШ; підвищення інтерактивності навчального процесу за рахунок інтенсифікації зворотного зв'язку між викладачами й студентами;

- на методичному рівні: розробка єдиної інноваційної програми формування готовності до організації діяльності ДЮСШ на основі модульного структурування й інтеграції змісту навчальних дисциплін “Вступ до спеціальності”, “Організація масової фізичної культури”, “Спортивно-педагогічне вдосконалення”, “Маркетинг у спорті”, “Спортивні споруди”, “Охорона праці”, “Професійна майстерність тренера”; попередня діагностика професійних схильностей і здібностей студентів; упровадження квазіпрофесійних активних методів навчання: ділових ігор, тренінгів, аналізу ситуацій; проведення виїзних тематичних занять; застосування дистанційних освітніх технологій: електронної пошти, а також дистанційного тестування знань за допомогою спеціального програмного забезпечення; спрямування виробничої практики на реалізацію набутих у ході процесу

формування готовності до організації діяльності ДЮСШ знань і вмінь в умовах, наближених до професійних.

На основі структурно-функціональної моделі готовності до організації ДЮСШ виділено такі завдання педагогічного процесу: формування готовності до кадрового менеджменту, готовності до адміністративної діяльності, готовності до господарської діяльності, готовності до організації спортивної роботи.

Розроблення педагогічних умов, а також формулювання завдань процесу дало змогу розпочати створення алгоритму формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ. При цьому ми керувалися такими міркуваннями:

1) очевидно, що придатність до будь-якого виду діяльності, у тому числі до діяльності спортивного менеджера, залежить від рівня розвитку необхідних особистісних якостей людини й може оцінюватися методом порівняння характеристик конкретного студента й відповідних професійних вимог (звісно, враховуючи його бажання). Зважаючи на це, перший етап процесу має бути зорієнтований на діагностику професійної придатності й виявлення очікувань щодо характеру подальшої професійної діяльності;

2) на наступній стадії процесу об'єктом зусиль має стати формування певних цільових установок, що дадуть змогу легше і більш усвідомлено сприймати дрібніші деталі майбутньої професійної діяльності;

3) метою чергової стадії має стати набуття студентами професійно-необхідних знань, які, у свою чергу, стануть фундаментом для здобуття відповідних умінь;

4) заключна стадія процесу формування готовності до організації діяльності ДЮСШ матиме на меті інтеграцію знань, умінь у контексті майбутньої професійної діяльності, творчу реалізацію накопиченого досвіду в умовах, наближених до реалій професійної діяльності.

На нашу думку, побудова процесу формування готовності до організації діяльності ДЮСШ за такою логікою дасть змогу більш точно підібрати відповідні методи на кожній його стадії. Керуючись викладеними міркуваннями, ми виділили в процесі формування готовності чотири етапи. Дамо характеристику кожному з них.

Завданням першого – *діагностичного* – етапу є виявлення й активація природних задатків до управлінської діяльності.

Основними методами цього етапу є діагностування розвитку професійно важливих якостей з наступним обговоренням результатів. Ці методи зосереджені в модулі “Діагностика професійних якостей” дисципліни “Вступ до спеціальності” (1-й семестр).

Очікувані результати етапу – виявлення найбільш здібних до управлінської діяльності студентів; формулювання методичних рекомендацій щодо їхньої освітньої траєкторії й складення плану індивідуального професійного розвитку; формування груп за напрямом спортивно-педагогічного вдосконалення.

Завданням другого – *ціннісно-формульовального* – етапу є формування професійно важливих цінностей, переведення управлінського досвіду кращих директорів і тренерів ДЮСШ в індивідуальний досвід студентів.

Методами етапу виступатимуть лекції-бесіди із кращими тренерами; виїзні тематичні заняття; написання творів-роздумів.

Педагогічний вплив під час цього етапу буде сконцентрований у модулі “Мета, зміст і перспективи професійної діяльності дитячого тренера” дисципліни “СПВ” (1-й семестр).

Результатом ціннісно-мотиваційного етапу очікується формування в студентів уявлення про сутність і особливості професії тренера й керівника ДЮСШ; засвоєння цінностей цієї професії; набуття професійно важливих установок; формування професійної ідентичності, а також підвищення активності в процесі формування готовності до організації діяльності ДЮСШ.

Базовий етап спрямований на набуття професійно необхідних знань, які у свою чергу, є фундаментом для набуття відповідних умінь.

Методами цього етапу виступають лекції-монологи, самостійна робота студентів із літературними джерелами – для розуміння основних професійно важливих положень через прийоми механічного й логічного запам’ятовування; аналіз ситуацій, ділові ігри, тренінгові вправи – для розвитку комунікативності, перцептивних, динамічних здібностей, креативності; застосування електронної пошти, дистанційне тестування знань за допомогою спеціального програмного забезпечення – для забезпечення зворотного зв’язку між студентами й викладачами; виїзні тематичні заняття – для переведення накопичених знань в уміння.

Формульовальний вплив на цьому етапі відбуватиметься з 2-го до 8-го семестру і зосереджений у модулях “Співпраця із тренерсько-викладацьким складом ДЮСШ”, “Підготовка та проведення змагань” (дисципліна СПВ); “Маркетинг персоналу” (дисципліна “Маркетинг у спорті”); “Експлуатація споруд” (дисципліна “Спортивні споруди”); “Комунікативно-артистична підготовка” (дисципліна “Професійна майстерність тренера”); “Профілактика травм і професійних захворювань” (дисципліна “Охорона праці”).

Результатом етапу очікується сформованість у студентів специфічних знань і вмінь, що потенційно необхідні для організації діяльності ДЮСШ, а саме: сформованість знань, необхідних для комплектації штатів установи, мотивації й стимулювання колективу на своєчасне та якісне виконання планів спортивної школи, організації методичної та спеціальної підготовки тренерів-викладачів і методистів; готовність студентів до нагляду за якісним збереженням приміщень та споруд; розвиток комунікативних і артистичних умінь, необхідних для якісного контролю виконання планів колективом ДЮСШ; готовність до забезпечення виконання правил безпеки, вимог Закону про охорону праці, правил та норм виробничої санітарії та протипожежного захисту тощо.

Контрольно-систематизуючий етап має за мету інтеграцію знань, умінь, досвіду студентів у контексті організації діяльності ДЮСШ, творчу

реалізацію накопиченого досвіду в умовах, наближених до реальностей функціонування ДЮСШ.

Засобом досягнення мети етапу є виробнича практика в 8-му семестрі. Результатом етапу очікується “перенесення” набутих під час попередніх етапів новоутворень у контекст майбутньої професійної діяльності.

Узагалі ж процес формування готовності до організації діяльності ДЮСШ ми розглядаємо як послідовне “накопичення” результатів кожного з етапів з 1-го до 8-го семестру.

Мету, завдання, педагогічні умови, етапи та очікуваний результат інтегруємо в технологічній моделі процесу формування готовності до організації діяльності ДЮСШ, яку розуміємо як уявлену подумки або матеріально реалізовану систему, яка адекватно відображає предмет дослідження й здатна замінювати його так, що вивчення моделі дає змогу отримати нову інформацію про цей об’єкт [4, с. 43; 6, с. 66].

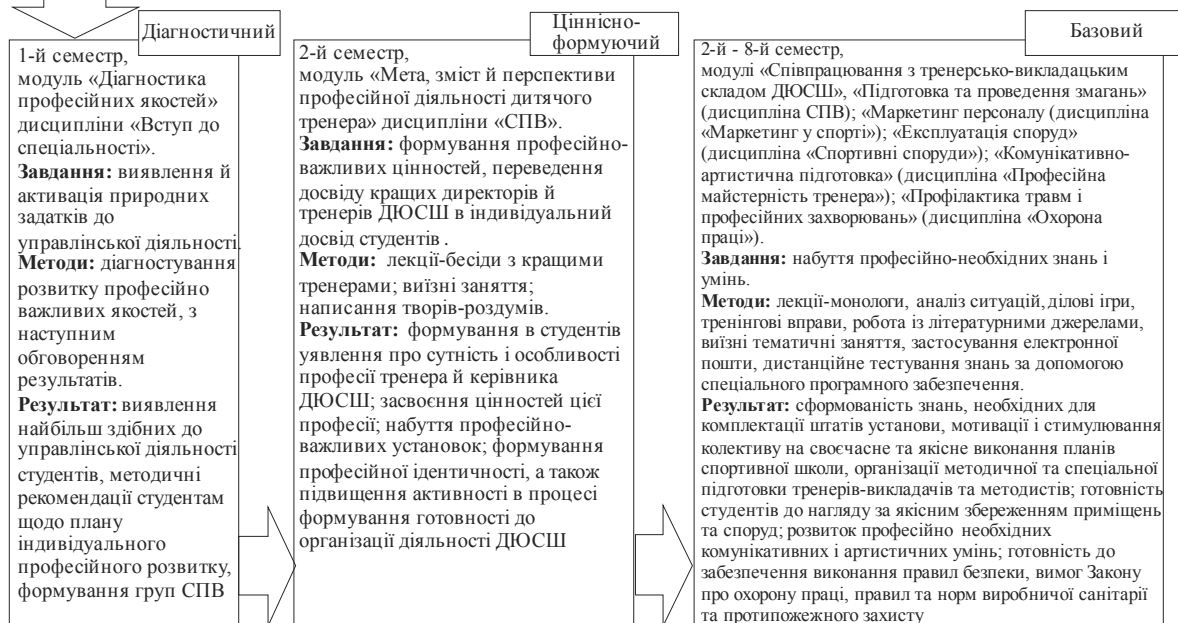
Технологічну модель процесу формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ подано на рис.

Висновки. Таким чином, процес формування готовності до організації діяльності ДЮСШ має бути поетапним: від діагностики природних здібностей та формування професійно значущих установок через засвоєння теорії до самостійних спроб і практичного використання отриманих під час навчання знань, умінь і навичок. Ми припускаємо, що в разі впровадження розробленої моделі у майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту відбудеться формування не тільки особистісного сенсу майбутньої професійної діяльності, але й формування необхідних знань, умінь та навичок для організації діяльності ДЮСШ. Експериментальна перевірка цього припущення є завданням нашого подальшого дослідження.

Мета:
формування готовності до організації діяльності ДЮОШ майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту

Завдання:			
Формування готовності до кадрового менеджменту	Формування готовності до адміністративної діяльності	Формування готовності до господарської діяльності	Формування готовності до організації спортивної роботи

Педагогічні умови:	
на загальному рівні: інтенсифікація навчального процесу, через удосконалення існуючих дисциплін за рахунок взаємної інтеграції і модульної структуризації їхнього змісту; трансформація змісту навчання, його методів і засобів у контексті професійної діяльності в ДЮОШ; підвищення інтерактивності навчального процесу шляхом інтенсифікації зворотного зв'язку між викладачами й студентами	на методичному рівні: розробка єдиної інноваційної програми формування готовності до організації діяльності ДЮОШ на основі модульного структурування і інтеграції змісту навчальних дисциплін "Вступ до спеціальності"; "Організація масової фізичної культури"; "Спортивно-педагогічне вдосконалення"; "Маркетинг у спорті"; "Спортивні споруди"; "Охорона праці"; "Професійна майстерність тренера"; попередня діагностика професійних схильностей і здібностей студентів; впровадження квазіпрофесійних активних методів навчання: ділових ігор, тренінгів, аналізу ситуацій; проведення виїзних тематичних занять; застосування дистанційних освітніх технологій: електронної пошти, а також дистанційного тестування знань за допомогою спеціального програмного забезпечення; спрямування виробничої практики на реалізацію набутих під час процесу формування готовності до організації діяльності ДЮОШ знань і умінь в умовах, наближених до професійних

Контрольно-систематизуючий	8-й семестр, Виробнича практика у ДЮОШ. Завдання: інтеграція знань, умінь, досвіду студентів в контексті організації діяльності ДЮОШ, творча реалізація досвіду в умовах, наближених до реальностей функціонування ДЮОШ Результат: «перенесення» набутих під час попередніх етапів новостворених у контекст майбутньої професійної діяльності

Результат:
готовність майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮОШ

Рис. Технологічна модель процесу формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту до організації діяльності ДЮСШ

Література

1. Августимова О.С. Методика формирования управленческой компетентности у студентов вузов физической культуры : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Волгоград, 2004. – 182 с.
2. Безкорвайна Л.В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до впровадження технології спортивного менеджменту : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Лариса Вікторівна Безкорвайна. – К., 2009. – 220 с.
3. Дубревський Ю.М. Управлінська компетентність як складова професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту / Ю.М. Дубревський // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2008. – № 6. – С. 91–93.
4. Магруппова А.А. Организационно-педагогические условия формирования у студентов вузов физической культуры готовности к управленческой деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Альбина Аркадьевна Магруппова. – Челябинск, 2000. – 152 с.
5. Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту: новини 20 листопада 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/publish/article>.
6. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс : учебник для студ. пед. вузов : в 2 кн. / И.П. Подласый – М. : Владос, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
7. Пронкина С.А. Решение задач профессионального самоопределения будущего специалиста по физической культуре и спорту в условиях специализированного образовательного комплекса “Школа – ДЮСШ – Университет” : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / С.А. Пронкина. – Южно-Сахалинск, 2002. – 191 с.
8. Прохорова М.В. Интегральная модель управленческой компетентности специалистов по физической культуре и спорту / М.В. Прохорова // Региональные проблемы физической культуры и спорта : матер. науч.-практ. конф. – Омск, 1993. – С. 55–59.

ПЕТРИЧЕНКО Л.О.

ДИДАКТИЧНИЙ КОМПЛЕКС ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Зростання вимог до якості підготовки фахівців з вищою освітою висуває перед педагогічною наукою завдання збагатити навчально-виховний процес чинниками, які базуються на застосуванні змісту, форм і методів навчання, що забезпечують інтенсивне залучення студентів до процесу оволодіння системою знань, формування вмінь і навичок. На цій основі можна суттєво підвищити рівень самостійної творчої пізнавальної діяльності студентів, створити умови для більш повного й ефективного розвитку особистості майбутнього фахівця, наблизити його підготовку до вимог європейської освіти.

Виходячи із зазначеного вище, *метою статті* є розгляд студента як суб'єкта навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів (ВНЗ), обґрунтування необхідності формування пізнавальної активності студентів у навчально-виховному процесі педагогічного ВНЗ, визначення дидактичного комплексу засобів стимулювання пізнавальної активності студентів.